

Motion till riksdagen 2021/22:2503

av **Jonas Andersson i Lingham m.fl. (SD)**

Filmpolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur svensk filmpolitik kan regleras och finansieras genom ett nytt och moderniserat filmavtal och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra filmbranschens insyn och påverkan via branschråden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna till gemensamma nordiska produktionsincitament för film och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser mot illegal hantering av film och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en förutsättningslös utredning om möjligheterna till en differentierad biografavgift för inhemsk film i förhållande till utomeuropeisk film och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om småortsbiografernas framtid och deras vikt för landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur den svenska film- och biografkulturen kan bli mer motståndskraftig i framtiden med hjälp av lärdomar dragna från coronakrisens effekter, och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kulturarvsfilmproduktioner bör vara ett mål för filmpolitiken och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det nordiska filmpolitiska samarbetet bör utökas och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Internationella Samiska Filminstitutet och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag som i svensk filmpolitik bidrar till att minska den politiserade detaljstyrningen vid stödgivning och som motverkar rådande identitetspolitiska tankesystem, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Ett nytt och moderniserat filmavtal

Svensk filmpolitik är i behov av reformer. Förutsättningarna för att producera svensk film har med tiden blivit sämre. Det finns en risk att filmer som återger berättelser i svenska miljöer på det svenska språket i en svensk kulturell kontext blir färre i framtiden. Sverigedemokraterna ser ett stort värde i att det finns ett välutvecklat svenskt filmutbud för Sverige som nation.

Filmpolitiken måste hantera de svårigheter som filmbranschen står inför, av vilka det huvudsakliga problemet är att det är svårt att få filmproduktioner bli lönsamma. Eftermarknaden har förändrats genom den tekniska utvecklingen, som möjliggjort såväl illegal som legal spridning av film genom internet. Dessvärre inbringar inte de lagliga tjänster som finns för spridning av film intäkter nog för att kompensera för inkomsttappet av den försvunna VHS-, DVD- och blu-ray-försäljningen. Samtidigt kan de illegala tjänsterna distribuera upphovsrättsskyddade filmer till ett obegränsat antal mottagare och då ofta med högre kvalitet än de lagliga alternativen.

Regeringen Löfven försökte genom de förslag den presenterade i filmpropositionen 2016 förbättra förutsättningarna för svensk film. Riksdagen underkände dock förslagen och ifrågasatte huruvida regeringens konsekvensanalys verkligen var trovärdig. Trots detta valde regeringen att genomföra förslagen, vilket innebar ett helförstatligande av filmpolitiken, och även innebar slutet för det tidigare filmavtalet. Helförstatligandet av filmpolitiken har gett upphov till en rad negativa konsekvenser, såsom försämrad förankring och samverkan med filmbranschen, men också en ökad vänsterpolitisk detaljstyrning via Svenska filminstitutet.

Sverigedemokraterna anser att rådande filmpolitik inte ger förutsättningar för en livskraftig filmbransch i Sverige, och att de filmpolitiska förändringar som regeringen Löfven genomförde inte förbättrade förutsättningarna för filmbranschen i stort. Filmbranschens svåra ekonomiska förutsättningar att få en filmproduktion att gå runt kvarstår.

Filmavtalet fanns i över 50 år och var länge en väl fungerande modell för stöd till svensk film. Den tekniska utvecklingen ledde över tiden fram till att avtalet i olika avseenden blev förlegat. Den största anledningen, och även början till slutet på filmavtalet, var finansieringsunderskottet som årligen växte. Eftermarknadens borttynande har gjort det avsevärt svårare att skapa ekonomiskt hållbara filmprojekt. Den förstatligade filmpolitiken som nu råder återuppväcker dock inte eftermarknaden, och regeringens förslag har inte kompenserat filmbranschen ekonomiskt på en nivå som täcker filmbranschens ekonomiska bortfall från eftermarknadens sjunkande försäljning.

Att riva upp filmavtalet som gjordes var inte förankrat vare sig från politikens, eller filmbranschens sida, och det löste inte heller branschens problem. Även om filmavtalet hade många brister under sitt slutskede så var det ogenomtänkt att riva upp filmavtalet utan att ha presenterat ett genomtänkt ersättningsförslag.

Sverigedemokraterna vill se ett nytt och moderniserat filmavtal, men vi vet givetvis att det är något som skulle ta tid att införa. Ett sådant nytt och moderniserat avtal måste hantera de brister som identifierades i det gamla filmavtalet, och åtgärda dem på ett hållbart och tydligt sätt. Grundtanken med att både staten och branschen reglerar och finansierar filmpolitiken är något vi stödjer. Vi anser att en framtida utformning av ett nytt filmavtal bör utredas med utgångspunkt i att ett ömsesidigt engagemang bör finnas från såväl branschens som statens sida. Om det av ett sådant nytt avtal skulle följa ett nytt slags filmpolitiskt samarbete med branschen är vi öppna för att titta på sådana lösningar efter att förslag för framtidens filmavtal presenterats. Att det nu finns en helförstatligad filmpolitik är dock något som Sverigedemokraterna förhåller sig till här och nu, då detta kommer att gälla under överskådlig tid, även om vår målsättning om ett nytt och moderniserat filmavtal skiljer sig tydligt från regeringens politik.

Branschråden

Svenska filminstitutets samarbete med filmbranschen via de branschråd som finns genom den helförstatligade filmpolitiken fungerar inte tillfredsställande. Även om Sverigedemokraterna helst vill se ett nytt och moderniserat filmavtal i stället för dagens filmpolitik, så har vi ändå tills vidare att förhålla oss till branschråden som existerar i dag. Vi vill se att branschen via dessa får ett större inflytande än vad som är fallet i dag. Kritiken mot branschråden har varit tung, inte minst från branschen själv, och frågan har återkommande hamnat i medialt fokus. Även Statskontoret har under 2019 kritiserat att övergången till den nya helförstatligade filmpolitiken inte har fungerat tillfredsställande vad gäller branschens inflytande via de aktuella råden. Stora delar av den kritik som har framkommit har haft poänger och delas av oss sverigedemokrater, exempelvis är ett problem som framhållits tidigare att branschråden bara har hållit möten två gånger om året. Sverigedemokraterna vill vidta åtgärder i en riktning som ger branschen större möjlighet till insyn och påverkan.

Produktionsincitament

I de flesta europeiska länder har man med framgång infört produktionsincitament för film. Produktionsincitamentens form varierar länder emellan, men en populär modell är ett rabattsystem som ger en procentuell rabatt på alla produktionskostnader. Sverige har på grund av avsaknaden av produktionsincitament gått miste om ett betydande antal internationella och inhemska filmprojekt på grund av konkurrensen från andra länder. HBO:s storserie Game of Thrones hade Gotland som en tilltänkt inspelningsplats, men man valde till slut bort Sverige i konkurrensen med andra länder, bland annat på grund av avsaknad av produktionsincitament. Sverige går miste om sådana produktioner trots att vi i landet har intressanta miljöer, en god infrastruktur och den kompetens som krävs för filmproduktion i världsklass. Produktionsincitament har i flera länder visat sig kunna vara självfinansierande. Det är också en åtgärd som efterfrågas av svenska filmproducenter.

Ett införande av produktionsincitament kan stärka den svenska filmbranschen i den internationella konkurrensen och ta bort barriärer som finns för filmproduktion i vårt

land. Särskilt viktigt blir det med produktionsincitament med anledning av de svårigheter och prövningar som har uppstått för den svenska filmbranschen på grund av coronakrisen – ett införande skulle kunna förbättra möjligheterna till återhämtning.

Frågan om produktionsincitament har utretts av Tillväxtverket och Svenska filminstitutet i en rapport där man kommer fram till att Sverige missgynnas i den internationella konkurrensen och att detta urholkar kapaciteten och kompetensen inom svensk filmproduktion. I rapporten föreslås att Sverige bör införa ett statligt produktionsincitament i form av en produktionsrabatt till företag, där rabatten ska vara minst 25 procent. Rapporten togs fram som en följd av att riksdagen 2016 röstade för att regeringen skyndsamt borde utreda möjligheten till produktionsincitament och finansieringsstimulanser för filminspelning i Sverige.

Regeringen Löfven har länge varit passiv i frågan om att införa produktionsincitament i Sverige, vilket har varit skadligt för filmbranschen. Under hösten 2021 aviserade man dock att man avser införa produktionsincitament, men till synes på ett otillräckligt sätt sett till vad som förordas i Tillväxtverkets och Svenska filminstitutets rapport. Sverigedemokraterna har däremot länge varit pådrivande när det gäller att införa produktionsincitament och förordar ett införande av reformen med adekvat finansiering, vilket vi även har budgeterat för sedan tidigare.

Vidare vill Sverigedemokraterna utreda hur Sverige kan samarbeta med övriga nordiska länder rörande produktionsincitament. Det skulle gynna samtliga berörda länder om vi har ett gemensamt system och ser Norden mer som en helhet och som en inspelningsplats. På så vis kan filmskapare röra sig inom hela Norden under sina filminspelningar, utan att behöva sätta sig in i flera olika system.

Insatser mot illegal hantering av film

Det är viktigt för politiken att försöka finna sätt att strama åt och skärpa lagstiftningen kring illegal visning och hantering av film. Eftersom den illegala hanteringen av film är en del av kärnproblemet för filmbranschen hade det varit lämpligt om förslag till ny lagstiftning på området presenterats innan man införde nuvarande helförstatligade filmpolitik. Vidare bör Sverige se närmare på hur andra närliggande länder har utformat sina respektive lagstiftningar för att motverka illegal visning och hantering av film, i stället för att uppfinna hjulet på nytt. Ytterligare ett problem är internationella webbsidor som visar och hanterar film illegalt, och de annonsintäkter de tjänar.

Sverigedemokraterna hoppas att filmbranschen ska lyckas förse marknaden med lagliga digitala visningslösningar som kan konkurrera och leverera en bättre film- och konsumentupplevelse än de illegala lösningarna. De så kallade svarta fönstren bör elimineras som en förebyggande åtgärd mot piratkopiering och illegal spridning. Undersökningar har visat att konkurrenskraftiga legala alternativ kan konkurrera ut illegal fildelning, detta har exempelvis skett i Norge på musikområdet. Även om den politiska makten kan skärpa lagstiftningen på fildelningsområdet är troligtvis den mest effektiva lösningen mot illegal kopiering att filmbranschen gör det som musikbranschen har klarat av, det vill säga skapa ett konkurrenskraftigt legalt visningsfönster med stort och brett utbud som levererar en bättre helhetsupplevelse än illegala alternativ.

Differentierad biografavgift

För att täppa igen de ekonomiska hål som blev tydliga inom ramen för det gamla filmavtalet, så bör politiskt fokus läggas på det som i stället fungerar. Det tidigare filmavtalet tecknades med såväl biograferna som leverantörerna till eftermarknaden. Som tidigare beskrivits har eftermarknaden försvunnit, vilket inneburit att den enda kommersiella avtalsparten inom filmavtalet som faktiskt levererade betydande summor till film-potten var biograferna. Med anledning av det föreslår Sverigedemokraterna en förutsättningslös utredning av en differentierad biografavgift för inhemsk film i förhållande till utomeuropeisk film. Det skulle kunna ge den svenska filmen ett välbehövligt ekonomiskt tillskott samtidigt som det ökar svensk films inhemska konkurrenskraft. Sverigedemokraterna är beredda att diskutera statens möjlighet att anslå medel till svensk film i paritet med den ökning som branschen lyckas inbringa genom ovanstående förslag.

Småortsbiografernas framtid

Sverigedemokraterna är mycket kritiska till den momshöjning på biobiljetter som regeringen Löfven genomförde under mandatperioden 2014–2018. Eftersom att riksdagen motsatte sig den dåvarande regeringens höjning av biografmomsen förväntar vi oss en återgång till den gamla momssatsen på sex procent framöver. Bland annat ser vi med oro på hur momshöjningen har slagit mot biograferna ute i småorterna. Vissa småortsbiografer har redan fått lägga ner som en följd av höjningen, och andra har larmat om att de inte kommer kunna upprätthålla sin verksamhet.

Regeringen har valt att satsa på ett tillfälligt och särskilt ekonomiskt stöd till småortsbiografer efter momshöjningen, men detta hjälper inte dessa biografer då det tillfälliga stödet inte fick gå till att betala den ökade momsen, utan skulle investeras i biografverksamheten. De omnämnda biograferna är i många fall den centrala kulturförmedlaren på mindre orter. Sverigedemokraterna anser att kulturlivet på landsbygden ska leva och småortsbiografernas vara spelar en viktig roll i detta.

Svensk film- och biografkulturs framtid efter coronakrisen

Coronakrisen slog till med full kraft under våren 2020 och har haft en mycket negativ inverkan på den svenska filmbranschen, precis som på kulturområdet generellt. Flera beslut som regeringen har fattat om motåtgärder mot virusutbredningen, förvisso nödvändiga och rimliga i vissa fall, har ytterligare bidragit till den svåra situationen. Exempelvis har hela den svenska biografkulturen hotats som sådan på grund av krisen som har slagit hårt mot både stora och små aktörer, men inte minst sattes mindre aktörer som redan hade små marginaler under än kraftigare press. På mindre orter är dessutom biografer ofta helt centrala kulturförmedlare, och det vore särskilt allvarligt om dessa dukar under i kölvattnet av krisen.

Sverigedemokraterna ser positivt på att Svenska filminstitutet (SFI) under coronakrisen på olika sätt ställde om och omfördelade resurser för att stötta aktörer i filmbranschen på grund av de negativa effekterna som följde. Ett sätt som SFI till exempel

ställdes om på under våren 2020 och som berörde biografier, var genom att man ökade efterhandsstödet för öppna visningar till 20 kronor per såld biljett, i stället för tidigare 10 kronor. SFI införde också mer flexibla stödvillkor för stödmottagare. Framgent är det viktigt att från politiskt håll dra lärdomar av vad som skett, och utreda förslag som skulle kunna göra svensk film- och biografkultur mer motståndskraftig inför framtida kriser.

Digitalisering av filmarkiv

Sverigedemokraterna vill se en hög ambitionsnivå för digitalisering av det svenska filmarvet. Digitaliseringen av våra filmarkiv är en viktig del i att bevara vår historia för framtida generationer. Därför kommer Sverigedemokraterna att lyfta digitaliseringsfrågan av arkiven som en viktig del av framtidens filmpolitik. Det behöver också undersökas huruvida mer resurser kan tillföras för att höja ambitionsnivån på digitaliseringsarbetet. Vidare behöver det säkras vägar för kompetensöverföring till nästa generation inom professionen när det kommer till digitalisering av filmarkiv. Något slags samverkan med högre utbildning kan i det avseendet vara önskvärt.

Kulturarvsfilm

Sverigedemokraterna vill se en filmpolitik med mål om att levandegöra det svenska kulturarvet, och då inte enbart genom restaurering av gamla svenska filmer, utan även genom filmatisering som utspelar sig i historiska svenska miljöer. Producenter av historisk film och kulturarvsfilm verkar ofta under särskilda och ibland fördyrande villkor. Genren tenderar att hamna mellan stolar i fråga om bidragsgivning. Sverigedemokraterna menar att det vore önskvärt med ett särskilt stöd riktat mot nyproduktioner som lyfter upp och levandegör den svenska historien och det svenska kulturarvet. Genom att känna vår historia känner vi oss själva då vårt gemensamma arv utgör ett fundament i ett sunt samhällsbygge. Det är vår övertygelse att stärkta möjligheter till produktion av detta slags film är ett steg i riktning mot stärkt gemenskap och sammanhållning i Sverige.

Utökad nordisk filmsamverkan

För Sverigedemokraterna är det naturligt att söka en utökad samverkan med övriga nordiska länder. I 2016 års filmproposition anfördes det att den svenska marknaden är för liten för att kunna upprätthålla en levande filmbransch utan statligt stöd. Sverigedemokraterna delar denna verklighetsbeskrivning, men noterar samtidigt att Sverige genom åren haft ett gott nordiskt samarbete på filmområdet. Vi vill att detta samarbete ska utvidgas. En sammanhållen nordisk marknad innebär större möjligheter för de nordiska ländernas filmbranscher att stå på egna ben. Filmbranschens konstnärliga frihet är beroende av sin egen självständighet. Det innebär att den konstnärliga friheten skulle öka desto närmare filmbranschen är en marknad som klarar av att stå på egna ben.

Ett nordiskt samarbete på filmområdet kan ge en positiv påverkan på det nordiska samarbetet i sin helhet inklusive att förbättra den nordiska språkförståelsen. Den nordiska språkförståelsen är på tillbakagång och vi fruktar att detta kan komma att påverka våra handelsförbindelser negativt på sikt. Sveriges närmaste handelspartners är just de nordiska länderna, och ett stärkt nordiskt samarbete stärker de nordiska ländernas ekonomier. Av det skälet är en fördjupad nordisk filmsamverkan positiv både kulturellt och för den gemensamma ekonomiska utvecklingen.

Internationella Samiska Filminstitutet

Internationella Samiska Filminstitutet med säte i Kautokeino i Norge representerar samerna i Norge, Sverige och Finland. I dagsläget ger endast norska Stortinget och norska Sametinget ekonomiska medel till nämnda filminstitut, fastän svenska samer och produktionsbolag är delaktiga i projekt och produktioner som institutet står för. Nordiska rådet har rekommenderat de nordiska länderna att samfinansiera filminstitutet, vilket Sverigedemokraterna anser vore positivt då det är en gemensam nordisk angelägenhet samtidigt som institutet har en ambition att verka internationellt. Vi anser att den svenska regeringen i möte med övriga regeringsrepresentanter i Nordiska ministerrådet bör argumentera för att Nordiska rådets hållning bör anammas för att nå en samnordisk finansiering. Innan en sådan lösning finns på plats anser vi att regeringen bör se över vad Sverige kan göra från nationellt håll.

Samisk film är viktig dels ur ett kulturellt perspektiv, dels som ett verktyg för att berätta om och levandegöra samernas ställning i samhället, samisk historia, samiska traditioner och samiska språk. För att ge förutsättningar för institutet att verka och utvecklas i rätt riktning är det av vikt att även Sverige tar ett ansvar för detta som en del av en heltäckande nationell filmpolitik. Med tanke på att Sverige, Norge och Finland har samisk befolkning ger institutet även stora möjligheter för nordiskt samarbete på flera plan. Det samiska filminstitutet utgör en viktig del i arbetet med att bevara och förvalta den samiska kulturen i Norden.

Vänsterpolitisk detaljstyrning, jämställdhet och mångfald

Den vänsterpolitiska detaljstyrningen som allt mer har kommit att präglade den svenska filmpolitiken är problematisk. Sedan helförstatligandet har problemet framträtt allt tydligare. Ett av målen för den statliga filmpolitiken som regeringen ligger bakom är att ”jämställdhet och mångfald präglar filmområdet”. Det må se ut som en tämligen okontroversiell målsättning vid första anblick, men blir något som man lutar sig mot hos Svenska filminstitutet (SFI) när man i praktiken implementerar ett slags vänsterpolitisk detaljstyrning i verksamheten.

SFI har flera olika kvoteringsmålsättningar i sin verksamhet, det gäller bland annat fördelningen av kvinnor och män framför och bakom kameran i de projekt som man ger stöd. Vid filmfestivalen i Cannes 2018 hotade SFI:s VD Anna Serner även med att avsätta 2020 års marknadsstöd enbart till kvinnliga sökande, om inte branschen hjälpte till med att uppnå målet med hälften kvinnor bakom kameran till 2020. Liknande

synsätt är rådande hos SFI vad gäller människors härkomst, vilket bland annat framgår av olika styrdokument som man har upprättat. Man framhäver mångfald som en ”kvalitativ aspekt” vid stödgivningen, alltså, man har större chans att få stöd om man följer SFI:s syn på mångfald. SFI har dessutom krävt utbildning i normkreativitet för de som vill erhålla stöd till sina filmprojekt, något man har fått massiv kritik för då det innebär politiska och uppfostrande krav på filmskapare.

För att få stöd till olika slags filmprojekt från SFI krävs i praktiken ”rätt” uppsättning av kön, etnicitet och andra egenskaper för att matcha det vänsterorienterade identitetspolitiska synsättet på begrepp som ”mångfald” och ”jämsällldhet”. Det ska sägas att kritik mot den politiska detaljstyrningen som förekommer hos SFI har varit återkommande i samhällsdebatten. Även viktiga aktörer i filmbranschen så som Sveriges Biografägarerförbund har kritiserat det enögda fokuset på mångfald i svensk filmpolitik, vilket man menar har bidragit till att sänka kvaliteten på svensk film, något som i sin tur gör det svårare för svensk film att konkurrera mot utländsk film på biografier i Sverige.

Sverigedemokraterna ser den vänsterpolitiserade detaljstyrningen av filmpolitiken som oacceptabel. Den konstnärliga friheten och svensk films möjlighet att nå framgång även kommersiellt kringskärs alltför mycket i dag och ska inte få stryka på foten så som sker. Riksdagen behöver se över hur den politiserade detaljstyrningen vid stödgivningen kan minska, och för att nå dit är Sverigedemokraterna beredda att förändra de filmpolitiska målen och andra delar som är styrande på politikområdet, om så behövs.

Utöver den politiserade detaljstyrningen vid stödgivning inom svensk filmpolitik, så har SFI även på andra sätt bidragit till att förstärka ett problematiskt vänsterorienterat identitetspolitiskt tänkande inom den svenska filmbranschen. Ett exempel på detta från 2020 är när *People of Film* lanserades och fick stöd av SFI. People of Film är en slags tjänst och plattform som syftar till att ge fler ”icke-vita” filmarbetare anställning inom den svenska filmbranschen, vilket följaktligen innebär att man också verkar för att färre vita filmarbetare ska ges anställning inom den svenska filmbranschen.

Sverigedemokraterna menar att skattebetalarnas pengar inte ska gå via SFI gå till lobbygrupper som vill utöva påtryckningar på filmskapare i syfte att de ska kvotera och välja bort människor som anses ha ”fel” härkomst, som i det aktuella fallet. Det riskerar att skapa ett tryck på filmskapare som leder till inskränkt konstnärlig frihet och det är samtidigt diskriminerande av människor på ett sätt som riskerar att spä på splittringen i det svenska samhället. Riksdagen behöver agera för att sätta stopp för en fortsatt utveckling i denna riktning.

Dagens svenska filmpolitik förespråkar bland annat via filmpropositionen från 2016 att SFI bör införa stöd för textning av svenska filmer till språk som är vanliga hos ny-anlända invandrare. Förslaget strider mot Sverigedemokraternas syn på integrationsarbete där fokus ligger på att man ska ta seden dit man kommer. Vi anser att det nämnda stödet för textning bör fokusera på insatser på det svenska språket eller något av de nationella minoritetsspråken, så att incitamenten att anpassa sig till Sverige ökar snarare än minskar. Textning på andra språk än svenska eller de nationella minoritetsspråken bör således inte prioriteras.

Aron Emilsson (SD)

Angelika Bengtsson (SD)

Cassandra Sundin (SD)